Maa- ja metsätalousvaliokunta Helsinki, 28.4.2022

Viite: Lausuntopyyntö 21.4.2022, VNS 1/2022 vp

Asia: : Ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta

Kalatalouden Keskusliitto on tutustunut selontekoon ja antaa lausuntonsa erityisesti luvusta 4. Taloudelliset vaikutukset ja varautuminen.

Ukrainan kriisi vaikuttaa heikentävästi kalatalouden näkymiin useammalla tavalla. Polttoaineen hinnan raju nousu on lisännyt erityisesti troolikalastuksen kustannuksia sekä saaliin kuljetuskustannuksia. Kalankasvatuksessa rehuraaka-aineiden hinnat ovat nousseet. Alalle tehtävissä investoinneissa tarvittavien rakennusaineiden hinnat ovat nousseet, mikä on lykännyt investointien toteutumista.

Suomeen Norjasta tuotavan lohen hinta on noussut kaksinkertaiseksi alkuvuoden aikana. Muutos johtuu korona-epidemian jälkeisestä lohen kysynnän kasvusta, supistuneesta tarjonnasta, rehu- ja kuljetuskustannusten noususta sekä euron heikentymisestä. Tuontilohen hinta vaikuttaa merkittävästi kalan yleiseen hintatasoon Suomessa ja heikentää kalan suhteellista kilpailukykyä muihin elintarvikkeisiin verrattuna. Kalan hintatason pysyessä korkealla kulutuksen voi olettaa jossain määrin suuntautuvan halvempiin elintarvikkeisiin.

Suomen kalan ja kalarehun viennistä 46 % suuntautui vuonna 2021 sotaa käyviin maihin Venäjälle, Valko-Venäjälle ja Ukrainaan. Tämän viennin arvo oli 36 miljoonaa euroa ja se on jäämässä pois sotatilanteen vuoksi. Akuutein ongelma kalatalouteen muodostuu Suomessa tuotetuista ja aiemmin Venäjälle viedyistä kirjolohen poikasista, jotka ovat nyt jäämässä viejien käsiin. Ongelma olisi ratkaistavissa helpottamalla väliaikaisesti kotimaan kalankasvatuksen pullonkaulana ollutta ympäristöluvitusta. Kotimaassa on käyttämätöntä kirjolohen tuotantokapasiteettia ja kriisin johdosta tarjolla ylimäärin poikasia ja rehua. Ympäristöluvituksen helpottamista puoltaa myös hallitusohjelmaan sisältyvä kotimaisen kalan kehittämisohjelma, jonka yhtenä tavoitteena on juuri lisätä kotimaista kalankasvatusta.

Päivittäistavarakaupan kutsusta 26.4. pidetyssä huoltovarmuuspoolien, kalantutkimuksen, kalataloushallinnon ja kalatalouden järjestöjen yhteispalaverissa todettiin selkeä tarve koordinoida kalatalouden huoltovarmuusasioita nykyistä paremmin. Kotimainen kala on uusiutuva, hajautettu ja terveellinen proteiinivaranto eri puolella Suomea. Kalaa voidaan tuottaa vähällä energialla, kala käyttää rehun tehokkaasti ja kalarehu voidaan kriisiaikana tuottaa kotimaisesta raaka-aineesta. Rannikolla ja järvissä on vielä paljon vajaasti hyödynnettyjä kalavaroja, jotka voidaan ottaa kriisitilanteessa käyttöön

Tärkeä osa kansallista huoltovarmuutta on myös yksittäisten kotitalouksien selviäminen kriisiaikana. Kalatalouden Keskusliitto on osallistunut huoltovarmuustyöhön Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) vetämässä ja järjestöjen muodostamassa kotitalouksien varautumisen työryhmässä. Tärkeänä osana työryhmän työtä on ollut koronan ja Ukrainan kriisin aikana runsaasti mediajulkisuutta saaneeseen 72 tuntia -konseptiin liittyvä koulutus ja tiedottaminen.

Vesa Karttunen
toiminnanjohtaja